

CARTEA DE TEATRU

Valentin Silvestru:

„Caligrafii pe cortină“

Studiile, articolele și cronicile cuprinse în cadrul acestui volum sînt grupate sub un anume generic — „cinci glose critice“. Adică ? „Glosele critice — precizează autorul — vizează fenomene sau grupuri de fenomene din mișcarea teatrală românească“. Pe scurt : necesitatea alcătuirii unei istorii a dramaturgiei românești ; o investigație analitică asupra conceptului de teatru politic și relevarea acestei orientări în paginile de constituire a dramaturgiei noastre naționale ; evaluarea esenței moderne a unei noi viziuni asupra unui text clasic ; un panoramic asupra producțiilor dramatice originale, pe un perimetru de un deceniu și ceva ; viața unei stagiuni, cu obiectivele și particularitățile care-i dau profil, reevaluările ei, tinerele ei prezențe regizorale.

Cartea oglindește o personalitate și un timp. Oglindește o personalitate a cărei multiplă preocupare teatrolologică acoperă zonele cele mai diverse, de la notația curentă, gazetărească, la sinteza de largă cuprindere teoretică, eseistică și la cercetare științifică. Vom găsi în carte, alături de cronică și articolul de referire sintetică la o problemă, esul și studiul de strictă rigoare științifică din care se constituie, ca valoare autonomă, capitole ale unei avizate istorii a dramaturgiei naționale. Criticul îmbină cu entuziasă perseverență și luciditate prospecția curentă a fenomenului despre care scrie, la scara întregii țări, cu prospecția academică. Obiectivitatea, în perspectivă și în selecție, caracterizează comentariile lui ; găsim în ele, puse în cum-pănă și scrutate la esență, evenimentele reale ale unui moment sau altul, ale unei stagiuni, ale unei perioade, și nu o suită întâmplătoare de recenzii, restrînsă la perimetrul capitalei și la limitele subiectivității. Cartea oglindește un timp, tocmai pentru că criteriul gloselor e determinat de această obiectivitate. Într-adevăr, ce linii prioritare se desprind din analiza fenomenului teatral din anii 1971—1972 ? a) reactualizarea conceptului de teatru politic ; b) extinderea angajării dramaturgiei originale la reflectarea mutațiilor revoluționare ale epocii ; c) prezentarea paralelă a piesei *O scrisoare pierdută* într-o montare nouă și în montare tradițională ; d) afirmarea unor tineri regizori. A cincea — și prima în ordinea vizată de autor, privind necesitatea unei istorii a dramaturgiei românești — reiese din toate astea.

Primele două capitole sînt de fapt două studii care ar putea să anunțe două viitoare volume. Ele au un pronunțat caracter teo-

retic, vizează o delimitare de termeni, de metodologii și aduc o contribuție științifică la evaluarea fenomenului. *Argument pentru o istorie a dramaturgiei românești* pune, foarte îndreptățit, problema oportunității reale a unei asemenea istorii acum, pornind de la premiza fundamentării unei metodologii în materie și de la enunțarea unui adevăr cît se poate de obiectiv, caracteristic literaturii române, acela că „fără unele aproape negli-jabile excepții, toți marii scriitori români au scris și teatru, opera unora ocupînd un loc foarte important (...) a altora un loc mai eva-ziv (...) iar pentru alții rămînd o aspirație ale cărei materializări fragmentare urmează a mai fi studiate“. Argumentele „argumentului“ : necesitatea depășirii unor prejudecăți, am-ploarea acordată domeniului în cărțile de specialitate străine, dificultatea de a extra-ge structurile specifice ale dramaturgiei din volumele de istorie literară existente la noi (unele, monumentale). Ispititoare, exacte sînt și propunerile — schița unei viitoare osatu-ri a acestei întreprinderi ; participarea dra-maturgilor la curentele literare de odinioară, ipostazele realismului modern, definirea subspeciilor, apoi trasarea drumului de dez-voltare a dramei de evocare istorică, de idei, a comediei satirice, stabilirea locului piesei de atitudine civică, reevaluarea no-țiunii de teatru politic, considerarea unor specii noi, ca tragedia de formulă ontologică a lui Marin Sorescu și comedia de orientare grotescă a lui Teodor Mazilu — ș.a.m.d. *Vasile Alecsandri și teatrul politic*, care ur-mează acestei pledoarii, e o concretizare a ei pe planul reevaluării noțiunii. Studiul e riguros, original și polemic, îndepărtînd o prejudecată potrivit căreia bardul de la Mir-cești e considerat a fi ctitor al genului numai prin producția sa de evocare istorică ; „indiferent însă de criteriile și natura acestor periodizări, e neîndoiește caracterul esen-țial politic al întregii opere dramatice a lui Vasile Alecsandri“ — caracter care, îl și cla-sicizează, adică îl extrage din compartimente și vremelnice și-l eternizează într-o formulă singulară“. Următoarele trei „glose“, detaliate pe notații curente, au valoare mai aplicată și se prefigurează ca părți ale unei „istorii a spectacolului românesc“, dacă ea ar fi să fie proiectată vreedată de o singură persoană : *Glose la spectacolul „O scrisoare pierdută“*, *Destinul piesei originale actuale*, *Biografia unei stagiuni : 1971—1972*.

Poate că o serie de judecăți, cuprinse în notațiile curente, sînt prea aspre ; poate că altele se exprimă cu un simbre în plus de incisivitate ; dar nici una nu stă sub semnul părtinirii și al subiectivității. Valentin Sil-vestru nu transmite „impresii“ — emite ra-ționamente, juste, clare, de esență, și lectura unei asemenea cărți echivalează cu conspec-tarea unui studiu marcat de siguranța trase-elor și învățăminte pentru înnobilarea unei profesii.

C. Paraschivescu